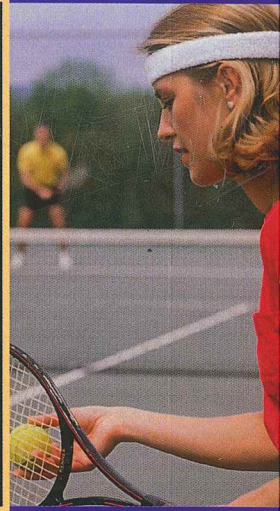

Editör:
PROF. DR. FATMA AYANOĞLU

İŞ YAŞAMINDA KADIN

**COVID - 19 SÜRECİNDE
FARKLI SEKTÖRLERDE ANALİZ**

Editör:
Prof. Dr. Fatma AYANOĞLU

İŞ YAŞAMINDA KADIN

COVID-19 SÜRECİNDE

FARKLI SEKTÖRLERDE ANALİZ

İSTANBUL 2021

Yayın No: 4187

İşletme-Ekonomi Dizisi: 1140

İş Yaşamında Kadın COVID-19 Sürecinde Farklı Sektörlerde Analiz

Fatma Ayanoğlu

Birinci Baskı: Mart 2021

ISBN: 978 - 605 - 242 - 929 - 7

Tasarım Uygulama: Veysel Coşkun

Kapak Tasarım: Veysel Coşkun

Baskı ve Cilt: Birlik Fotokopi Baskı Ozalit Gıda San. Tic. Ltd. Şti.

Nispetiye Mah. Birlik Sokak No: 2

Nevin Arıcan Plaza 1. Levent/Beşiktaş/İST.

Tel: (0212) 269 30 00 (Sertifika No. 20179)

© 2021 Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Eserin bir bölümünün veya tamamının yayıncının yazılı izni olmadan fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması yasaktır.

Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Sertifika No: 49286

Narlıbahçe Sok. No: 11 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 511 54 32 - 519 01 77 Fax: (0212) 513 87 05 - 511 36 50

www.betayayincilik.com

*Canım Annem'e ve
Sağlık Sektöründe Çalışan Tüm Kadınlarımıza...*

DESTEK VEREN KURUMLAR

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birlięi
- İstanbul Sanayi Odası
- İstanbul Ticaret Odası
- Yönetim Kurulunda Kadın Derneği
- Mardinliler Derneği
- Shell Türkiye
- Gisbir ve kitaba katkıda bulunan diğer tüm kurumlara teşekkür ederim.

GİSBİR

TÜRKİYE GEMİ İNŞAA SANAYİCİLERİ BİRLİğİ

EDİTÖR'den;

Toplumun en önemli bireyi olan kadın, cinsiyetinden dolayı çeşitli dezavantajlara maruz kalmıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte fabrikalaşmanın artması ve emeği karşılığında çalışacak personel bulma zorunluluğu kadınların iş hayatındaki ilk profesyonel adımları atmalarını sağlamıştır. O dönemden günümüze, farklı sektörlerde ve farklı statülerde iş yaşamında yer alan kadının var olma mücadelesi her zaman en önemli konulardan biri olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde sektör ve piyasa koşullarının ihtiyacına yönelik olarak önceleri sadece kısıtlı işlerde çalışan kadınlar zamanla “erkek işi” olarak algılanan birçok görevi başarıyla yerine getirmiştir. Günümüzde artan dijitalleşme ve buna uygun olarak kadınların analitik düşünme becerileri ile dijital zekaya yüksek oranda sahip oluşları sebebiyle kadın istihdamı konusu her sektörde üzerinde durulan en önemli hususlardan biri haline gelmiştir. Her ne kadar iş yaşamında kadının gerek ekonomiye gerek işletme performansına olan katkısı ortada iken kadının iş yaşamında yaşadığı zorluklar oldukça fazladır. İşletmenin farklı kademelerinde ve farklı görevlerde yer alan kadının cam tavan sendromundan, iş-yaşam dengesine ve çift kariyerli eşler sorununa kadar karşılaştığı zorluklar bulunmaktadır. Yaşadığımız covid-19 süreci iş hayatının koşullarını değiştirmiştir. Artan dijitalleşme kadının dijital şiddet ile karşılaşma olasılığını artırmıştır. Aynı zamanda pandemi sürecinde yoğun bir şekilde çalışan kadın sağlık çalışanlarının çocuklarından ve ailelerinden uzakta kalmaları, artan mesai ve zor şartlar altında çalışmaları psikolojik olarak etkilenmelerine de sebep olmuştur. Kitap, içinde bölüm yazarlığı olan hocaların yaklaşık bir buçuk yıl kadar önce kadın çalışanların iş yaşamındaki zorluklarına değinmek ve farkındalık oluşturmak amacıyla planlanmıştı. Küresel bir salgın olarak başlayan covid-19 sürecinde iş dünyasında ciddi bir değişim yaşandı. Bu sebepten dolayı kitaba iş yaşamının yeni koşulları sonucu sağlık sektöründe kadın çalışanların sorunları ve covid-19 süreci sonrası artan dijital şiddet konuları da eklenmiştir. Bununla birlikte kitapta iki farklı konuda araştırma bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi orta düzey yöneticilerin annelik sürecinde yaşadığı zorluklar ve farklı yaka statüsüne sahip kadınların yaşadığı sorunlar bulunmaktadır. Bunlar; orta düzey yöneticilerin annelik sürecinde yaşadığı zorluklar ve farklı yaka statüsüne sahip kadınların yaşadığı sorunlardır. Kitabın değerli bölüm yazarları Prof.Dr. Yeter Demir Uslu, Prof.Dr. Olcay Bige Aşkun, Prof.Dr. Erkan Turan Demirel, Doç.Dr. Muhammet Düşükcan, Doç.Dr. Yeşim Aliefendioğlu, Dr. Öğr.Üye. Sibel Aydoğan, Dr. Öğr.Üye. İlke Kocamaz, Dr.Öğr.Üye. Esra Çiğdem Cezlan, Dr.Öğr.Üye. Sabri Öz, Dr.Öğr.

Üye. Yasemin Hancıoğlu ve Şenay Dinçer'e çok teşekkür ederim. Kitabın yazım sürecinde Yönetim Kurulunda Kadın Derneği Genel Sekreteri Sn. Selen Okcalı'ya vermiş olduğu destekten dolayı gönülden şükranlarımı sunarım. Değerli görüşleri ile kitaba katkıda bulunan Tezmaksan Y.K.Üyesi ve Tobb KGK Üyesi Sn. Fatma Aydoğdu, Shell Türkiye Kurumsal İletişim Direktörü ve Shell&Turcas İcra Kurulu Üyesi Sn. Meltem Okyar Perdeci, Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası Gen.Müd. Yrd. Sn. Özlem Cinemre, Kütahya Porselen Yön.Krl.Bşk. Sn. Sema Güral Sürmeli ile Tepar Y.K. Bşk. ve İstanbul Sanayi Odası Y.K. Üyesi Sn. Sultan Tepe'ye sektöre dair kıymetli görüş ve değerlendirmelerini paylaştıkları için çok tşk ederim. Kitapta sıradışı sektörler kısmında yer alan "Shell Türkiye" ve "Gisbir"e katkıları için ayrıca teşekkür ederim. Kitapta desteklerini esirgemeyen Mardinliler Derneği Başkanı Sn. Nedim Kaya'ya şükranlarımı sunarım. Kitabın basım ve yayımını gerçekleştiren Beta Yayınları Yönetim Kurulu Başkanı Sn. Seyhan Satar ve mizanpaj aşamasında yardımını esirgemeyen Sn. Veysel Coşkun ile tüm Beta Yayınları çalışanlarına teşekkür ederim. Marmara Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezimizin (ESKAR) fedakar çalışanları sevgili öğrencilerim Sena Keskin ve Elif Çınar'a yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Son olarak kitabın yazımında minik yüreklerini her daim yanımda hissettiğim canım kızım Zeynep Ece ve canım oğlum Fatih Ege'ye, hayatım boyunca beni daima destekleyen sevgili ailem, canım annem, canım babam ve canım kardeşlerime de çok teşekkür ederim. Kitabın, kadınlarımız ile ilgili sorunlar hususunda farkındalık oluşturmalarını temenni ediyorum. Kadına şiddetin olmadığı, kadın istihdamında ayrımcılığın yapılmadığı bir dünya dilerken kitabı, beni ve kardeşlerimi büyütmek için olağanüstü fedakarlık gösteren canım anneme ve covid-19 sürecinde var gücüyle çalışan sağlık sektöründe yer alan tüm kadınlarımıza ithaf ediyorum.

Prof. Dr. Fatma AYANOĞLU

Silivri, 22.01.2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ-Editör'den.....	V
-----------------------	---

I. İŞ DÜNYASINDAN DEĞERLENDİRMELER¹

FATMA AYDOĞDU (Tezmaksan Y. K. Üyesi, TOBB Kadın Girişimciler Y. K. Üyesi)	1
MELTEM OKYAR PERDECİ (Shell Türkiye Kurumsal İletişim Direktörü, Shell&Turcas İcra Kurulu Üyesi)	4
ÖZLEM CİNEMRE (Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası G.M.Y.)	6
SEMA GÜRAL SÜRMELİ (Kütahya Porselen Y. K. Başkanı)	8
SULTAN TEPE (İstanbul Sanayi Odası Y. K. Üyesi, Tepar Y. K. Başkanı)	10

II. SIRADIŞI SEKTÖRLERDE KADIN DOSTU ŞİRKETLER

1. Enerji Sektöründe Kadın: SHELL'de Kadın Enerjisi.....	13
2. Türkiye'de Gemi İnşa Sanayi ve Kadın İşgücü	16

III. İŞ YAŞAMI ve KADIN

BÖLÜM 1: COVID-19 SONRASI ARTAN DİJİTALLEŞME VE İŞ YAŞAMINDA KADINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET

Prof. Dr. Fatma AYANOĞLU	21
--------------------------------	----

1 İsimler alfabetik sıralamaya göre dizilmiştir.

BÖLÜM 2: TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE KADININ İŞ GÜCÜNE KATILIMI

Dr. Öğr. Üye. Sibel AYDOĞAN 33

BÖLÜM 3: DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI

Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU 55

BÖLÜM 4: YÖNETİM KURULLARI VE KADIN

Doç. Dr. Yeşim TANRIVERMİŞ 73

BÖLÜM 5: KADINLARIN İŞ DÜNYASINDA KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR VE KARİYER ENGELLERİ

Dr. Öğr. Üye. Sibel AYDOĞAN 97

BÖLÜM 6: REKLAMDA KADININ PORTRESİ: KADININ NESNELER ARASINDA ÖZNE KALABİLME MÜCADELESİ

Dr. Öğr. Üye. İlke KOCAMAZ 135

BÖLÜM 7: ÇİFT KARİYERLİ EŞLER: KADIN VE KARİYER İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üye. Yasemin HANCIOĞLU 155

BÖLÜM 8: CAM TAVAN ENGELLERİ VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Prof. Dr. Erkan Turan DEMİREL 179

BÖLÜM 9: COVID-19 SÜRECİNDE SAĞLIK SEKTÖRÜNDE KADIN ÇALIŞANLAR

Dr. Öğr. Üye. Esra Çiğdem CEZLAN 193

BÖLÜM 10: İŞ - AİLE (YAŞAM) DENGESİ

Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU

Doç. Dr. Muhammet DÜŞÜKCAN 207

**BÖLÜM 11: ORTA DÜZEY BANKACI KADIN
YÖNETİCİLERİN ANNELİK SÜRECİNİN İŞ
YAŞAMLARI ÜZERİNE ETKİSİ**

Şenay DİNÇER

Prof. Dr. Olcay Bige AŞKUN 233

**BÖLÜM 12: İŞ DÜNYASINDA KADININ ÜÇ YAKASI:
MAVİ, BEYAZ, ALTIN**

Dr. Öğr. Üye. Sabri ÖZ 253

BÖLÜM 8

CAM TAVAN ENGELLERİ VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Prof. Dr. Erkan Turan DEMİREL

Fırat Üniversitesi/İ.İ.B.F İşletme Bölümü/ Orcid No:
0000-0001-7754-774X

"Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan meydana gelir. Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer kısmı göklere yükselebilsin!"

Mustafa Kemal Atatürk

GİRİŞ

Kadınlara eğitimde, iş yaşamında, yönetim kademelerinde ve siyasette fırsat eşitliği sağlanmıyor. Birçok konuda, örneğin; sosyal ağlara girme ve yöneticilik gibi durumlarda, eksik ya da yetersiz etiketli yapıştırılıyor.

Bu yöndeki toplumsal gerçeklerimizle birlikte, ekonomik ve demokratik anlamda yükselmeyi bekliyoruz. Ancak, beklentiye rağmen henüz yeterince yükselmediğimiz apaçık bir gerçek olarak görünmektedir. Gerçek anlamda yükselebilmek, kadını ve erkeği fırsatlardan adilce yararlandırmaktan yani birlikte yükselmelerini sağlamaktan geçmektedir. Topluma ait tüm öncelikleri erkeğe bağlayarak açıklayan, erkeği değerli ve güçlü, kadını ise değersiz ve güçsüz olarak sınırlandıran, erkek egemen kültürden sıyrılmadıkça, beklenen yükselişin gerçekleşebilmesi, gün geçtikçe zorlaşacaktır. Erkek egemen eylem ve söylem yaşadıkça, kadınlarla ilgili önyargılar da yaşam alanı bulmaya devam edecektir.